

doc. Ing. Milan Kubeša, CSc., plk. gšt. Ing. Tomáš Rak

Obranyschopnost a ozbrojené síly Defense Capability and Armed Forces

Vojenské rozhledy, 2015, roč. 24 (56), č. 4, s. 68–78, ISSN 1210-3292 (tištěná verze), ISSN 2336-2995 (on-line).

Abstrakt:

Článek má za cíl upozornit na nebezpečí dlouhodobého podceňování potřeby zdokonalovat obranyschopnost ČR před současnými a budoucími bezpečnostními hrozbami. Autoři předkládají návrhy, kam nasměrovat úsilí k reálnému zvýšení schopnosti rezortu obrany naplnit literu zákonů, řešících obranu státu. V první části po stručné úvodní analýze popisují varianty společné obrany se zdůvodněním potřeby řešit souběžně složité úkoly na teritoriu v národní odpovědnosti. Ve druhé části nastiňují hlavní myšlenky teorie „operace k obraně teritoria“, která v současné Doktríně Armády České republiky chybí, a na základě které by měla být Armáda České republiky (dále AČR) k obraně státu připravována. Ve třetí části se autoři zabývají možnou alternativou uplatnění principu kolektivní obrany prostřednictvím vybudovaných mnohonárodních společných sil, nezávislých na národních armádách, které by byly v nadnárodní odpovědnosti koalice členských států k plnění jak úkolů k obraně teritoria členských států, tak i expedičních operací k řešení krizí.

Abstract:

The article aims at highlighting the dangers of long underestimating the need to permanently improve the defense capabilities to deal with current and future security threats. Authors suggest propositions on where to direct the efforts to improve the competence of the Defense to meet the Act Of Defense Requirements. The first part of the article describes, after brief analysis, the options of collective defense and explains the need to solve demanding tasks on own territory under national responsibility in parallel. The second part of the article describes the main thoughts of the theory of “territorial defense”, which is missing in current Doctrine of the Armed Forces of the Czech Republic. Theory of territorial defense makes a foundation, upon which the preparedness of the Armed forces of the Czech Republic should be built. In the third part of the article the authors discuss the alternative of implementing the collective defense principle by building multinational joint forces, independent of national armed forces, in transnational responsibility of the coalition of member states, dedicated to the territorial defense of member states and to crisis response expeditionary operations.

Klíčová slova:

Bezpečnostní hrozby, obranyschopnost, princip kolektivní obrany, operace k obraně teritoria, společné síly.

Keywords:

Security Threats, Defense, Collective Defense, Territorial Defense, Joint Forces.

Úvod

Žijeme v turbulentní době a bezpečnostní systémy států a koalic jsou nuceny pružně se přizpůsobovat těmto překotným změnám v bezpečnostním prostředí s cílem zajistit bezpečnost obyvatelstva, výdobytky demokracie a plynulý ekonomický rozvoj.

Na konci roku 2012 Americké analytické centrum CIA zveřejnilo zajímavou prognózu vývoje ve světě v dalších desetiletích [1]. Studie, kromě jiného, uvádí i čtyři možné scénáře budoucího vývoje. Kromě nejlepšího scénáře (*USA, Evropa a Čína společně uhasí konflikty v jižní Asii a budou spolupracovat i na řešení problémů a globální ekonomika do roku 2030 vzroste na dvojnásobek*) lze podle ostatních scénářů usoudit, že bezpečnostních hrozeb bude v porovnání se současným stavem spíše přibývat. Zvláště nejhorší scénář (*Vzroste možnost mezistátních konfliktů, především v Asii. Eurozóna se rychle rozpadne a uvrhne Evropu do recese. „Energetická revoluce USA“ se neprojeví a dojde k útlumu hospodářské obnovy*) může být varující výzvou.

I poslední verze *Bezpečnostní strategie České republiky* [2] charakterizuje 11 hlavních bezpečnostních hrozeb, přičemž některé z nich (*krize na Ukrajině, negativní aspekty mezinárodní migrace a „Islámského státu“*) se stávají v současnosti reálnými problémy k řešení v rámci NATO, Evropské unie (EU) – jejími členskými státy, včetně České republiky. I *Dlouhodobý výhled pro obranu 2030* [3], který projednala a schválila vláda ČR v červnu tohoto roku, uvádí, že ČR, respektive NATO a EU, bude v horizontu následujících 20 let čelit vážným dlouhodobým hrozbám.

Před těmito hrozbami může obstát pouze stát, který disponuje akceschopným bezpečnostním systémem. Plnění závazků ČR přispívat ke společné obraně a bezpečnosti v průběhu uplynulých 15 let zejména v zahraničních misích odsunulo pozornost v oblasti zdokonalování „hlavních sil armády“ na vedlejší kolej. Neuvážené snižování obranného rozpočtu tento trend ještě více vyhrtilo. Nabízí se otázka, zda realizované zahraniční mise NATO nebo i EU, na kterých se podílely i vyslané kontingenty AČR, byly dostatečně efektivní a skutečně přispěly ke zvýšení bezpečnosti Evropy a jejích jednotlivých států. Vždyť nešlo o levnou záležitost, a proto je otázka efektivnosti misí i z tohoto pohledu dosti podstatná. Současné postupné navyšování obranného rozpočtu umožňuje, aby se věnovalo daleko více pozornosti budování rozhodující schopnosti – a tou je **schopnost státu bránit se proti současným a budoucím hrozbám, tedy obranyschopnosti**. AČR, jako rozhodující prvek systému obrany, získá potřebné zdroje k tomu, aby i „hlavním silám armády“ a jejich fungování byla věnována potřebná péče. Nejedná se přitom jen o modernizaci armády z hlediska výzbroje a vybavení. Kromě běžně publikovaných a reálně prosazovaných schopností půjde především o **klíčové schopnosti**, zejména schopnost na národní úrovni plánovat a řídit vojenské operace různých typů a připravovat AČR k těmto předpokládaným operacím.

Jedním z předpokladů je nezbytnost mít rozpracovanou **teorii vojenských operací**, vedených na národní úrovni. Ta by měla být samozřejmou součástí *Doktríny Armády České republiky* [4].

1. Kolektivní obranou proti společným hrozbám

Pro zajištění obrany České republiky je v současnosti klíčová aktivní účast v systému kolektivní obrany v rámci NATO. Avšak vstup do NATO nikdy neznamenal a doposud neznamená přenesení odpovědnosti za naši obranu na Alianci [5].

Při vnějším napadení ČR nebo kteréhokoli členského státu NATO bude s největší pravděpodobností vedena **bojová operace společné obrany** podle čl. 5. Washingtonské smlouvy (5 WS), řízená orgány NATO. Tato operace bude probíhat v různé formě a intenzitě. Velikost vyčleňovaného kontingentu ČR bude kromě požadavků orgánů NATO záviset i na vzdálenosti ohniska konfliktu od teritoria ČR. Mohou nastat různé varianty, které se budou vzájemně lišit velikostí vyčleněného kontingentu, vzdáleností operačního prostoru NATO a intenzitou bojové i nebojové činnosti jak v operačním prostoru NATO, tak i na teritoriích zúčastněných států.

Varianta 1

Ohnisko konfliktu bude celé nebo svou částí přímo na území ČR, což je varianta nejméně pravděpodobná, ale **zároveň nejsložitější. V tomto případě bude** s největší pravděpodobností do podřízenosti NATO vyčleněna většina sil mírové a válečně vytvářené AČR. Bude provedena mobilizace ozbrojených sil ČR (OS). Území státu se stane z části nebo celé operačním prostorem NATO. Z hlediska ČR by se jednalo o **bojovou operaci společné obrany vysoké intenzity**.

Varianta 2

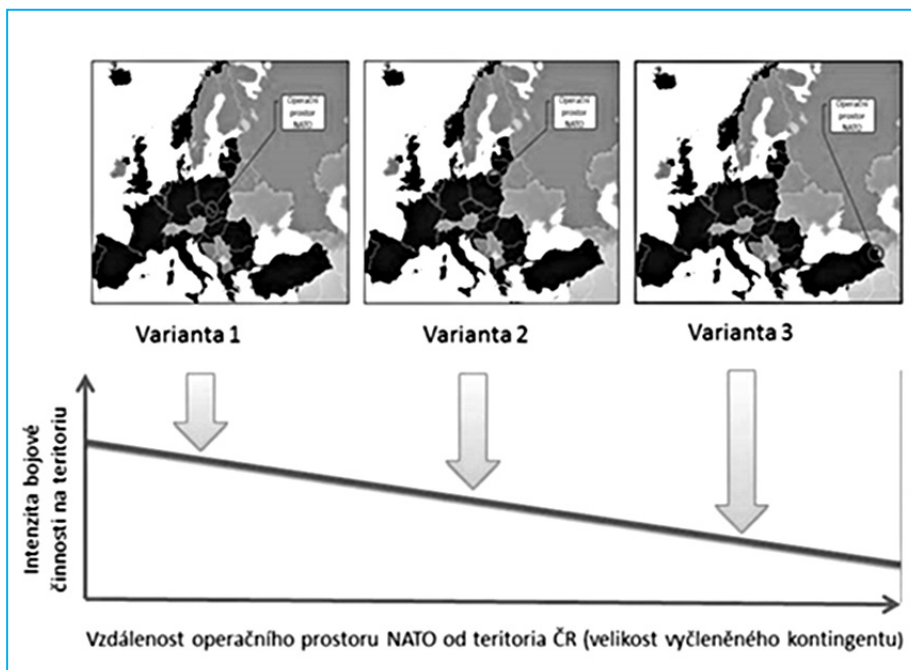
Ohnisko konfliktu bude v bezprostřední blízkosti území ČR, což je varianta více pravděpodobná, a zároveň složitá. V tomto případě bude ve prospěch operačního uskupení NATO vyčleněn kontingent OS v souladu s politicko-vojenskými ambicemi do síly brigádního úkolového uskupení (BÚU). Je pravděpodobné, že by v této situaci bylo nutné OS částečně mobilizačně doplnit výběrovým způsobem. Území státu bude mimo operační prostor NATO. Z hlediska ČR by se jednalo také o **bojovou operaci společné obrany vysoké intenzity**.

Varianta 3

Ohnisko konfliktu bude ve větší vzdálenosti od území ČR (nebo na periferii území států NATO), což je varianta z těchto tří variant nejpravděpodobnější a také z hlediska ČR relativně nejjednodušší. V tomto případě bude ve prospěch operačního uskupení NATO vyčleněn kontingent v souladu s politicko-vojenskými ambicemi. Na obrázku č. 1 je uvedena varianta, že ČR vyčlení síly menší, i např., z důvodu složitější logistiky než ve variantě 2. To však bude záviset na konkrétní situaci a není vyloučeno, že může být i v tomto případě vyčleňováno celé BÚU. Je pravděpodobné, že bude nutné provádět opět výběrová doplnění nebo mobilizaci OS z důvodu možné eskalace konfliktu nebo k úhradě ztrát. Území státu bude mimo operační prostor NATO. Z hlediska ČR by se jednalo o **bojovou operaci společné obrany nízké intenzity**.

Území ČR se ve všech variantách stane pro agresora nepřátelským územím a bude vojensky ohroženo. Nejvíce bude ohroženo v bojové zóně (ve variantě A), relativně nejméně vojenských hrozeb bude v podpůrné zóně (ve variantě C). AČR (bez vyčleněných sil do podřízenosti NATO) by ve všech variantách vedla operaci pod národním velením,

kteřou lze označit jako „operaci k obraně teritoria“. Touto operací bude do **důsledku dovedena** litera zákona podle § 9 odst. (1) zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR, kde se mj. uvádí, že: „*Základním úkolem ozbrojených sil je připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení.*“ Na obrázku č. 1 jsou znázorněny varianty vyčlenění sil AČR do operací společné obrany a intenzita bojové a nebojové činnosti sil pod národním velením.

Obrázek č. 1: Možné varianty vyčlenění sil do operací společné obrany NATO a intenzita činnosti sil pod národním velením na teritoriu ČR

Zdroj: Vlastní

2. Operace k obraně teritoria – klíčový úkol hlavních sil AČR

V případě, že by se uskutečňoval scénář k naplňování článku 5 WS, vytvářel by se postupně systém, ve kterém by rozhodující roli sehrávalo operační uskupení NATO a dále jednotlivé ozbrojené síly členských států na vlastních teritoriích. Některá teritoria by se nacházela v podpůrné zóně (tedy úkoly pro teritoriální síly by nebyly tak složité a intenzivní), některá v komunikační nebo dokonce v bojové zóně (úkoly by byly řešeny v rozsahu, který by zásadním způsobem ovlivnil celý společenský a hospodářský život v dané zemi).

Z hlediska použití vyčleněných sil, tedy sil pod národním velením (dále SNV), by zřejmě byly v bojové zóně úkoly nejsložitější a budou naplňovat tyto rozhodující funkce:

- **zabezpečovací** – k všestranné podpoře vyčleněného kontingentu národního kontingentu do aliančního operačního uskupení;
- **podpůrnou** – k podpoře spojenců jako hostitelský stát;
- **bojovou** – k eliminaci bojové činnosti agresora na zemi i ze vzduchu;
- **záchrannou a humanitární** – k eliminaci druhotných následků bojové činnosti s dopady na civilní obyvatelstvo (k podpoře IZS) a také směrem k běžencům a zajatcům;
- **pořádkovou a bezpečnostní** – k podpoře Policie ČR k eliminaci teroristů, kriminálních živlů a jiných narušitelů veřejného pořádku;
- **zprostředkovatelskou** – k přenášení úkolů a požadavků a jejich koordinaci mezi civilními státními a nestátními strukturami, samosprávnými orgány a spojeneckými silami na teritoriu ČR a některé další funkce.

Uvedené funkce budou naplňovány prostřednictvím úkolů, jež by v jednotlivých fázích vývoje krizové situace, resp. eskalujícího ozbrojeného konfliktu byly nezbytné. Předpokládá se, že systém PVO bude s předstihem aktivován v rámci NATO.

V operaci k obraně teritoria budou s největší pravděpodobností plněny úkoly bojového i nebojového charakteru:

Uzávěra, resp. obrana státní hranice na vybraných úsecích bude organizována s cílem nedovolit proniknout do vnitrozemí skrytě bojujícím silám, teroristům a konek-konců i běžencům. Pro případ možné bojové činnosti s ozbrojenými skupinami agre-sora budou zasazené jednotky vybaveny i bojovými vozidly pěchoty (BVP), tanky, protitankovými zbraněmi a protiletadlovými prostředky. Některé úseky SH se budou i ženijně upravovat.

Obrana objektů důležitých pro obranu státu a objektů kritické infrastruktury bude jedním z hlavních bojových úkolů SNV. Vzhledem k rozdělení teritoriální odpo-vednosti se předpokládá, že objekty budou určeny již v mírových podmínkách.

Činnost proti skrytě bojujícím silám protivníka je v porovnání s výše charakte-rizovanými úkoly, při kterých by převládaly poziční (statické) prvky bojové činnosti, dynamickou a prioritně manévrovou bojovou činností. Dá se předpokládat, že proni-kající diverzní skupiny a menší výsadky protivníka povedou v národním operačním prostoru skrytou bojovou činnost s cílem napadat důležité vojenské a civilní objekty, jednotky a zásoby materiálu, narušovat dopravní a spojovací trasy a vůbec vytvářet atmosféru strachu mezi civilním obyvatelstvem. Výsadek protivníka by v tomto pojetí nebyl klasickým výsadkem, který by se měl spojit s útočícími silami protivníka, ale jednalo by se o diverzní a záškodnické skupiny, moderně vyzbrojené, vybavené a vycvičené.

Mobilizační rozvinování AČR je úkol, který by měl být podrobně naplánován již v míru. V prvním pořadí budou rozvinovány vyčleňované síly a síly a prostředky k jejich zabezpečení. V dalším pořadí zřejmě ty síly, které se budou podílet na vojen-ských opatřeních hostitelské země k podpoře spojenců, atd.

Všestranné zabezpečování vyčleněných sil mimo území ČR je jedním z prioritních úkolů SNV. Za rozhodující součást celé této oblasti lze považovat logistickou podporu. Jde o problém, který je mimořádně komplikovaný a který nemá jednoduché řešení.

Opatření podpory spojeneckých sil na území ČR (Host Nation Support – HNS) by byla součástí podpory ze strany většiny rezortů ČR. HNS by byla v rámci AČR výlučně záležitostí SNV a v nich zvláště sil logistiky AČR a vojenského zdravotnictví.

Záchranné a humanitární úkoly budou plněny v plném rozsahu jako v míru, přičemž je pravděpodobné, že objektem záchrany a poskytování humanitárních služeb nebudou pouze vlastní občané, ale i běženci z okolních teritorií. Úzká součinnost s Hasičským záchranným sborem, policií a dalšími prvky integrovaného záchranného systému by měla být předpokladem vysoce efektivní činnosti.

Tato stručná charakteristika dává základní představu o technologii obrany ČR s využitím systému kolektivní obrany. V národní odpovědnosti bude široká škála úkolů k řešení. Po vyčlenění národního kontingentu do operačního uskupení NATO nic nekončí, ale vše teprve začíná. Operace k obraně teritoria ČR musí být nejen teoreticky rozpracována, ale musí být prováděna praktická příprava orgánů velení AČR a všech podřízených vojsk. Zplánování a řízení tohoto typu operace může kvalitně zvládnout pouze připravený štáb s účelně postavenou strukturou.

Alternativa kolektivní obrany – společné síly EU

Ozbrojené síly EU představují v současné době jednotlivé armády 28 členských států EU. Tato stávající struktura přináší příliš malý vliv a spotřebovává příliš mnoho zdrojů. Členské státy EU jsou teoreticky schopny nasadit kolem jednoho a půl milionu vojáků, kteří jsou rozmístěni v mnoha od sebe vzdálených lokalitách, vybaveni částečně neslučitelnými zbraňovými systémy a různými systémy a standardy velení a řízení. Na základě údajů CIA z roku 2014 [6] členské státy EU společně vydaly na obranu pětkrát více než Rusko a přibližně stejně jako první Čína a třetí USA. Z tohoto hlediska se může zdát, že současná obrana EU není adekvátní ani efektivní. Od roku 2009, kdy vstoupila v platnost *Lisabonská smlouva* [7], neprošla *Společná bezpečnostní a obranná politika* žádnými zásadními změnami a je zřejmé, že proces vývoje ustrnul. I v současné imigrační krizi se EU předvedla jako organizace neschopná řešit naléhavé problémy v oblasti bezpečnosti.

V poslední době je i v vysokých politických kruzích stále častěji zmiňována myšlenka vytvoření společných sil EU, resp. „Evropské armády“. Krom v této věci konzistentní kancléřky SRN Angely Merkelové se jedná především o předsedu Evropské komise Jean-Claude Junckera, který se vyslovil pro vytvoření společné evropské armády: „*Taková armáda by nám pomohla budovat společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, jakož i společně převzít odpovědnost Evropy ve světě.*“ [8] [9]. Rozložení názoru na vytvoření evropské armády mezi členskými zeměmi EU nejlépe vystihuje vyjádření jeho poradce pro evropskou obrannou a bezpečnostní politiku Michela Barniera: „*Spojené království nesdílí zájem o úzce integrované evropské obraně, zatímco Německo, Francie, země Beneluxu, Itálie, Španělsko a v poslední době i Polsko jsou více nakloněni této myšlence*“ [10]. Na české politické scéně je vášnivým zastáncem evropské armády prezident republiky Miloš Zeman: „*...potřebujeme společnou obrannou politiku. Máme osmadvacet armád, které nejsou plně kompatibilní. Společná evropská armáda, a to je dlouhodobý sen, by byla levnější a efektivnější*“ [11]. Názorová roztržičnost v představách o společné evropské obraně se prioritně netočí kolem otázky, zda evropskou armádu ano či ne, ale co můžeme dělat se stávajícími evropskými obrannými schopnostmi [12] [13].

I když existují názory, že evropská armáda není na pořadu dne a je to spíše politická vize, neznamená to, že se projekt výstavby společné armády nemůže v rámci vědeckého výzkumu připravovat již dnes [14].

Pokud odhlédneme od politických, ekonomických a ideologických aspektů, je z vojenského hlediska poměrně jednoduché zdůvodnit potřebu vytvoření jiného způsobu aplikace principu kolektivní obrany. Je známá skutečnost, že malá pružnost, resp. těžkopádnost soudobého systému kolektivní obrany NATO je zapříčiněna několika skutečnostmi:

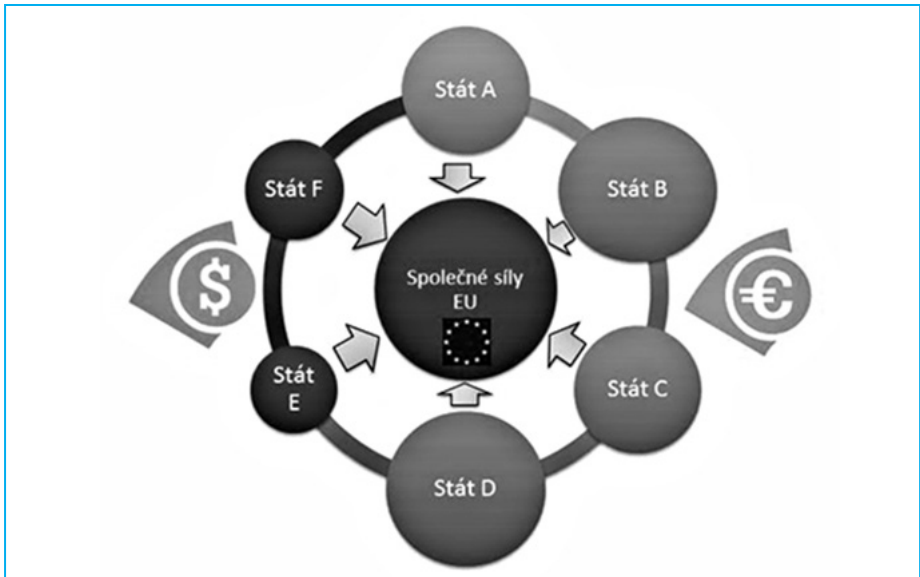
- rozhodovací procedury na alianční, jakož i na národní úrovni 28 států k řešení krizové situace k uplatnění čl. 5 WS jsou zdlouhavé, je nutný souhlas národních parlamentů a vlád k vyslání národních kontingentů do společného operačního uskupení NATO;
- samotné vytváření národních příspěvků (především pozemních sil) a následné přesuny a přeprava do společného operačního prostoru jsou zbytečně komplikované a pro mnohé státy těžko proveditelné bez pomoci jiných;
- úroveň interoperability nemůže být nikdy ideální, především z hlediska palebných a manévrových schopností vojsk, velení a řízení, spojení, operační sladění štábů, a hlavně mnoha problémů v oblasti logistiky a úhrady ztrát, stručně vyjádřeno – operační schopnosti nemohou být optimální.

Důkaz toho, že tyto problémy existují, lze spatřovat i dnes, kdy neexistuje přesvědčivý a jasný jednotný postup členských států (NATO nebo EU) při řešení problému mezinárodní migrace, krize na Ukrajině nebo v obraně před tzv. „Islámským státem“.

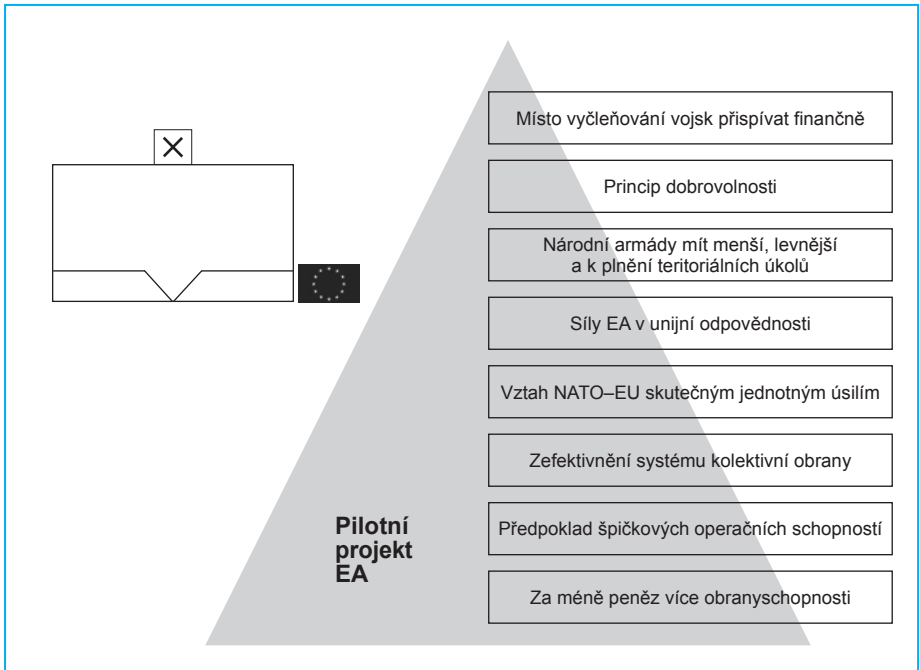
Bylo by vhodné, aby především vojáci, resp. vojensko-vědecká komunita inspirovala a přesvědčila politiky a ekonomy k tomu, aby byla iniciována a prosazena společná vůle celý systém zefektivnit.

Obrázek č. 2: Současný způsob tvorby operačních uskupení vyčleňováním národních sil.
Zdroj: Vlastní

Obrázek č. 3: Předem vybudované společné síly na základě finančních příspěvků členských států.
Zdroj: Vlastní

Obrázek č. 4: Pilotní projekt společných evropských sil (varianta).
Zdroj: Vlastní

Současný stav (viz obrázek č. 2), který spočívá ve vytváření společných operačních uskupení z národních příspěvků, přináší množství problémů. Zkušeností z nasazení společných sil v rámci mírových operací existuje více než dost. A to se nejedná o nesrovnatelně složitější operaci k obraně členských států NATO podle čl. 5 WS.

Řešení se zdá být relativně jednoduché. Princip kolektivní obrany zachovat, ale aplikovat jiným způsobem:

Vybudovat společné síly, nezávisle na národních armádách a plně v odpovědnosti koalice států. Tohoto se dá dosáhnout financováním společného projektu k vytvoření společné vojenské síly, společné armády.

V podmínkách EU by projekt mohl začít jako pilotní projekt. Státy, které si zvolí jiný způsob společné obrany, se zaváží přispívat finančně do společného projektu částkou v procentech HDP. Stručně řečeno – nevytvářet společné operační uskupení ad hoc, ale mít ho v pohotovosti k okamžitému použití kdekoli a kdykoli. Mít společné síly již předem vybudované, vycvičené, které budou disponovat schopností plnit na signál jakýkoli úkol (viz obrázek č. 3).

Pilotní projekt by mohl představovat výstavbu brigády rychlého nasazení (viz obrázek č. 4) nebo aeromobilní brigády v síle 5 000 osob s moderní výzbrojí a vybavením, která by byla schopna plnit úkoly podle potřeby v přímé podřízenosti vytvořeného vojenského velitelství EU. Souběžně s tvorbou této brigády by se mohly vytvářet výcvikové, vzdělávací a výzkumné instituce EU. Na základě rozpracovaných operačních a dalších vojenských koncepcí by se postupně budovaly další potřebné prvky operačního velení, podpory a zabezpečení. Po získání zkušeností by mohla být vybudována evropská armáda se zastoupením pozemních, vzdušných i námořních sil ve strukturách a v síle podle reálné potřeby. Ve struktuře by jistě měla být protiteroristická komanda, o kterých nedávno mluvil na půdě OSN prezident Miloš Zeman [15]. Dislokace vojsk by měla odpovídat možnostem výcviku a nasazení. Měly by být v maximální míře využity stávající kapacity z hlediska ubytování, výcviku a společenského vyžití. Personální obsazení by podléhalo přísnému výběrovému řízení bez ohledu na národní příslušnost členského státu EU (žádná směrná čísla).

Výhodnost z hlediska ekonomického a hlavně z hlediska operačních schopností by motivovala další státy (pokud by vše bylo na základě dobrovolnosti) k připojení se do tohoto projektu. Zatímco určení evropské armády (EA) by bylo široké (nejen k zasažení do zahraničních misí, ale i k plnění úkolů na území EU – např. při imigrační vlně, kterou v současnosti zažíváme), **národní armády by mohly být menší a levnější a byly by určeny k plnění úkolů jen na svém na teritoriu**. Rozpočet na obranu by nemusel být v porovnání s předpokládaným rozpočtem vyšší, troufáme si tvrdit, že by mohl být spíše nižší.

Jaké výhody by mohlo přinést vybudování společných sil? Lze vyčíslit alespoň následující [16]:

- personál by byl nesporně na vysoké odborné úrovni díky přísným kritériím při výběrových řízeních;
- společná armáda by byla jednotně vyzbrojena a vybavena nejmodernější technikou;
- jednotným výcvikem a vzděláváním velitelů a ostatních příslušníků by bylo dosaženo vysokých operačních schopností;
- rozhodovací procedury k zasažení sil by se zjednodušily a významně urychlily;

- transatlantická vazba by byla posílena zjednodušením komunikace (USA a další členové NATO by řešili otázky pouze s orgány koalice, a ne s každým jednotlivým státem zvlášť);
- velení a řízení vojsk by se netříštilo mezi koaliční a národní velení;
- logistická podpora zasazených společných sil v operacích by se podstatně zjednodušila a byla by plně v odpovědnosti operačního velitelství EU;
- snížila by se zátíženost a administrativní náročnost pro velitelské struktury národních armád při vyčleňování národních kontingentů;
- atd.

Významným faktorem bude zefektivnění systému společné obrany členů koalice. Jednoduše řečeno – „za méně peněz více obranyschopnosti“. Otázka, zda je vztah mezi NATO a EU z hlediska vojenských struktur jednotným úsilím nebo tříštěním sil, se stane bezpředmětnou.

Závěr

Dynamika změn bezpečnostního prostředí a prognózy jeho dalšího vývoje předznamenávají nutnost neustálého zdokonalování bezpečnostních nadnárodních a národních systémů. Tomuto trendu se nemůže vyhybat ani Česká republika a její armáda. Předpokládaný charakter budoucích operací si vynucuje potřebu rozvíjet schopnosti ozbrojených sil. Jde především o schopnost efektivně bránit stát před vnějšími vojenskými hrozbami. Žádný systém kolektivní obrany však není samospasitelný. ČR je členem NATO od roku 1999 a motivem pro vstup do tohoto uskupení bylo v první řadě ustanovení čl. 5 WS. Za uplynulých 15 let se však nedbalo na ustanovení čl. 3 této smlouvy, kde se hovoří o povinnosti členských států udržovat a rozvíjet svou individuální schopnost odolat ozbrojenému útoku. Každý stát, který je zapojen do systému kolektivní obrany, musí mít schopnost nejen včas vyčlenit národní kontingent sil do společného operačního uskupení, ale musí mít propracován a připraven systém obrany vlastního teritoria všemi zbývajícími silami, a to ve formě operace k obraně teritoria. Jde o množství úkolů, jež budou tvořit obsah této operace, která musí být onou klíčovou schopností armády společně s ostatními prvky systému obrany stát bránit a ubránit. Ke zplánování a řízení takové operace musí být připraven funkční systém řízení obrany státu a systém velení armády. A tyto systémy velení a řízení musí vlastnit schopnost tyto operace zplánovat a řídit již v míru. Tato konstatování plně platí i pro ČR a AČR. V této oblasti je nemálo slabých míst.

Pokud se podaří v tomto směru zavést požadovaný stav, lze uvažovat i o dalších alternativách směřujících ke zdokonalení systému kolektivní obrany z hlediska schopnosti reagovat rychleji a efektivněji na krizové situace. Mohlo by jít o postupné budování společných sil v odpovědnosti nadnárodního orgánu v rámci EU jako nástroje jeho obranné politiky. Společné síly by převzaly úlohu obrany před vnějšími vojenskými hrozbami, úměrně početně menší národní teritoriální armády by se staraly o obranu na teritoriu svého státu formou již připravených sil a orgánů velení schopných plánovat a vést operaci k obraně teritoria.

Proti společným hrozbám je nutné postupovat společně. Jsme však svědky toho, že svět se tomuto potřebnému trendu nemíní podřídít. Česká republika by měla svými postoji aktivněji a čitelně přispívat ke společnému úsilí.

Použitá literatura

- [1] National Intelligence Council, *Global trends 2030 alternative worlds: a publication of the National Intelligence Council*. December 2012: National Intelligence Council, 2012. ISBN 9781929667215. Dostupné z: <http://www.dni.gov/index.php/about/organization/national-intelligence-council-global-trends>
- [2] *Bezpečnostní strategie České republiky* (2015), dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>
- [3] *Dlouhodobý výhled pro obranu 2030*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha, 2015, 20 stran. ISBN 978-80-7278-666-4. Dostupné z: http://www.mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Dlouhodob_v_hled_pro_obranu_2030.pdf
- [4] *Doktrína Armády České republiky*. 3. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Vojenský historický ústav Praha pro Centrum doktrín VeV - VA Vyškov, 2013. ISBN 978-807-2786-190
- [5] MIČÁNEK, František, a kol., Zpráva o stavu zabezpečení obrany ČR v roce 2014 – mýty a realita, *Vojenské rozhledy*, 2014, roč. 23 (55), č. 2, ISSN 2336-2995 (on-line), dostupné z <http://www.vojenskerozhledy.cz/aktuality/2-uncategorised/66-zprava-o-stavu-zabezpeceni-obrany-cr-v-roce-2014-myty-a-realita>
- [6] The World Factbook: Country Comparison: GDP (Purchasing Power Parity). *Central Intelligence Agency* [on-line]. Washington: Central Intelligence Agency, 2015 [cit. 2015-10-02]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2001rank.html>
- [7] FRANCOVÁ, Jana. *Lisabonská smlouva: konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, Odbor informování o evropských záležitostech, 2009, 539 s. ISBN 978-80-7440-017-9.
- [8] Společná evropská armáda? Šéf komise je pro.... *Česká televize* [on-line]. Praha: © Česká televize 1996 – 2015 English, 2015 [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1509756-spolecna-evropska-armada-sef-komise-je-pro>
- [9] Merkelová podpořila evropskou armádu, ne všichni jsou pro. *První zprávy* [on-line]. Praha: © 2008–2014 Easy Communications s.r.o., 2015 [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: <http://www.prvnizpravy.cz/zpravy/zpravy/merkelova-podporila-evropskou-armadu-ne-vsichni-jsou-pro/>
- [10] FOSTER, Peter a HOLEHOUSE, Matthew. Merkel ,expects Cameron to back EU army‘ in exchange for renegotiation. *The Telegraph* [on-line]. London: © Copyright of Telegraph Media Group Limited 2015, 2015 [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/11861247/Merkel-expects-Cameron-to-back-EU-army-in-exchange-for-renegotiation.html>
- [11] Projev prezidenta republiky během návštěvy Evropského parlamentu ve Štrasburku. *Pražský hrad* [on-line]. Praha: © 2015 Pražský hrad, 2014 [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr-milos-zeman/vybrane-projevy-a-rozhovory/517.shtml>
- [12] PETRÁŠ, Zdeněk, Společná evropská armáda – realita, či utopie, *Vojenské rozhledy*, 2014, roč. 23 (55), č. 2, s. 101-108, ISSN 1210-3292 (tištěná verze), ISSN 2336-2995 (on-line), dostupné z: www.vojenskerozhledy.cz
- [13] Tisková zpráva. *Evropský dům* [on-line]. Praha: Copyright © 2015 Zastoupení Evropské komise v ČR a Informační kancelář Evropského parlamentu v ČR, 2015 [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: <http://evropskydum.cz/seminare/evropska-armada>
- [14] Na Oddělení vojenské strategie a doktrín (jedno z oddělení Centra bezpečnostních a vojenskostrategických studií Univerzity obrany) probíhají na toto téma odborné diskuse, které by mohly být v nejbližší budoucnosti iniciací k zahájení seriózního vědeckého výzkumu.
- [15] Address of the President of the Czech Republic at the 70th Session of the UN General Assembly. *Pražský hrad* [online]. Praha: © 2015 Pražský hrad, 2015 [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr-milos-zeman/vybrane-projevy-a-rozhovory/781.html>
- [16] KUBEŠA, Milan, Evropská armáda – utopie nebo reálná budoucnost? ... aneb společně ozbrojené síly EU „jinak“, *Vojenské rozhledy*, 2013, roč. 22 (54), č. 2, s. 103–108, ISSN 1210-3292, dostupné z: <http://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie/evropska-armada-utopie-nebo-realna-budoucnost-aneb-spolecne-ozbrojene-sily-eu-jinak>